

Kázání na hoře III: Vyšší spravedlnost

V dnešním, již třetím pokračování naší série nad Kázáním na hoře se dostáváme k jedné z nejsložitějších pasáží. Není to ale tím, že by to její téma bylo těžké proto, že je nějak ožehavé či eticky vyhocené. Takové pasáže přijdou – a už se těším, jak si s nimi kázající poradí... To dnešní slovo je obtížné ze dvou jiných důvodů. Jednak není úplně snadné pochopit, co jím Ježíš myslí, a zároveň je těžké o něm mluvit, protože se na první dojem zdá, že to téma není nijak zvlášť praktické. Pán tu mluví o svém vztahu ke SZ a o jakési vyšší spravedlnosti, než je ta zákoníků a farizeů. Nám je bližší něco praktického. Chtěli bychom od Ježíše spíš něco, co by mělo zřetelnou a víceméně přímou linku k tomu, co každý den prožíváme. Tohle tedy opravdu ta naše dnešní pasáž nenabízí. A přesto věřím, že i když je složitá a působí až abstraktně, její dopad je velmi praktický a velmi potřebujeme právě pro praktický život tomuto Ježíšovu slovu porozumět.

1. Ne zrušit, ale naplnit

Nakonec – a možná je to i vaše zkušenost – není to ani mezi námi dnes tak neběžná otázka: Co tedy ze SZ platí? Co je pro křesťany závazné? Otázka, s níž se církev vyrovnávala už od nejstarších dob. Už v polovině 2.století přišel vlivný učitel jménem Markión s tím, že SZ je překonaná záležitost, a

dokonce že i Ježíšovy výroky první učedníci nepochopili a nakazili judaistickým duchem. A že ten Ježíšův výrok původně zněl: Přišel jsem zákon rušit, ne naplnit. Markión byl odmítnut jako falešný učitel, ale i tak vlastně v celých dějinách vidíme, že tahle otázka církev zaměstnávala... A dodnes je cítit mezi křesťany v nejrůznějších souvislostech (např. trest smrti, otázka soboty, dietní předpisy, desátky).

Z toho, jak Pán ten výrok o svém vztahu k Zákonu uvádí, se zdá být zřejmé, že i mezi prvními učedníky to nějak bylo živé. Copak Ježíš neučil s obrovskou mocí a autoritou? Copak nečinil všechno nové a jiné? Copak nepřináší novou a naprosto neslýchaně radikální svobodu, když vyhláší Boží milost a blízkost nebeského království a ty, co ho následují, prohlašuje za dědice Božích zaslíbení? A přesto nebo možná právě proto říká: *Nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit Zákon nebo proroky: Nepřišel jsem zrušit, nýbrž naplnit.*

No, nevím, co se honilo hlavou učedníkům, když to slyšeli, ale moje zkušenost je, že kdykoli to s někým probíráme, reakce skoro vždy je: proč je to tak komplikované? Nemůže to být tak, nebo tak: zrušit, tedy Zákon neplatí a tečka, nebo Zákon platí a musíte ho poslouchat? Co to je za komplikace: ne zrušit, ale naplnit? Co to znamená?

Všimněme si, že celkem masivně Pán Ježíš odmítá tu myšlenku, že by Zákon nebo Proroky přišel zrušit (tj. celý SZ).

Dokud nepomine... A kdo by zrušil jediné z nejmenších přikázání... Ježíš tedy neruší Zákon, nestaví se do opozice, aby nyní vyučoval o omylech SZ a jeho neplatnosti pro další Boží lid. Jeho zdůrazňování přednosti milosrdenství před dodržováním předpisů možná na farizeje působí jako anarchie a na učedníky jako revoluční novota, ale Ježíš trvá na tom, že neruší, ale naplňuje. A i jinde to čteme zřetelně znovu a znovu: Ježíš sám na sebe vzal všechny požadavky Zákona: rodiče za něj při Jeho narození obětovali, jak bylo stanoveno, jakožto Žid byl obřezán podle Zákona, podrobil se Zákonu bez výhrad, když ho satan pokouší - odpovídá slovy zákona... V jedné ostré debatě říká jasně: *Písmo musí platit (J 10,35)*.

Ježíš tedy neruší Zákon. Naopak, říká v podstatě: celou svou osobností za ním stojím. Já jsem ten, kdo ho zachovává (tedy činí, dodržuje) a kdo ho učí. Jsem s ním plně v souladu. Přišel jsem zákon naplnit. Tedy dovršit. Trochu podrobněji tomu můžeme rozumět v trojím smyslu: 1) Pán zdůrazňuje: Já jsem ten, ke komu celý zákon a proroci směřují, jsem jejich naplněním. Ježíš naplnil všechna prorocká očekávání, všechna zaslíbení Písem. Co bylo předpovězeno, naplnilo se v Kristu. Proto evangelisté tak často opakují: splnilo se Písmo. Pavel: *Cílem zákona je Kristus (Ř 10,4)*. A tak i Ježíš učil svoje učedníky, když jim ukazoval, že se musí naplnit vše, co je o něm psáno. Ježíš naplňuje SZ zaslíbení.

To je velmi důležité a velmi praktické: Už nečekáme žádného dalšího Spasitele, žádného dalšího Mesiáše. V dějinách znovu a znovu povstávali lidé, kteří o sobě tvrdili, že přinášejí něco víc, větší plnost i než sám Ježíš. V nejrůznějších sektách nebo náboženských směrech. Ale platí, že je jen jedno jméno zjevené lidem, jímž bychom mohli být spaseni (Sk 4,11-12). Ne např. jméno Jehova, ne Man Hee Lee či jiní... V moderní době na sebe roli spasitelů rádi berou politici a slibují, že zařídí všechno. A poptávka po spasitelích tohoto druhu je velká, jak vidíme i v dnešní vypjaté době... *K.Kryl: V politiky se nevěří, věří se v Boha, krásu, ideály... Politici se kontrolují.*

Za druhé ale Ježíš také přináší plnost poznání Boha. *Mnohokrát a mnohými způsoby mluvil Bůh k otcům ústy proroků; v tomto posledním čase k nám promluvil ve svém Synu... On odlesk Boží slávy a výraz Boží podstaty nese všechno svým slovem. (Žd 1,1-3)* Nebo jak říká ev. Jan: *Boha nikdo nikdy neviděl, jednorozený Syn, který je v náruči Otcově, nám o něm řekl (vyložil ho).* Pokud chceme plně znát Boha, musíme se dívat na Ježíše. Jen skrze něj můžeme správně porozumět všemu, co o Bohu říká i SZ. Jaký Bůh je, jaký je Jeho charakter, jaký je Jeho vztah k nám, hříšným a pokaženým lidem, to nejlépe vidíme u Krista. On je pravý Bůh. To samé ale platí i o našem lidství. Pokud chceme

vědět, co to znamená být plně člověkem a jací máme být, potřebujeme vidět Ježíše. On je pravý člověk. Míra lidství.

A za třetí – Ježíš naplnil zákon v tom smyslu, že ho dokonale dodržel. Jak říká Janu Křtiteli, byl poslán, aby naplnil všechnu spravedlnost, všechno, co Bůh žádá. Jedná plně v souladu s Hospodinovými požadavky, žije v dokonalém společenství s Bohem. Když se tedy ptáme, jak máme dnes rozumět SZ přikázáním, jak se na nás vztahují, musíme k nim přistupovat jako k naplněným, protože Ten, k němuž ukazovaly, už přišel. A musíme se ptát, co k nim říká Ježíš, jak s nimi nakládá a co k nim říká i apoštolské svědectví Jeho učedníků, tedy NZ (Nebude to jednoduché, nedává nám to nějakou šablonu, takže např. všechny pokrmy jsou už čisté, oběti jsou završeny obětí Ježíšovou, chrám už není budova, ale církev, kazatel není kněz atp.). Ježíš a Jeho dílo je tedy jakýmsi klíčem k výkladu a pochopení celého SZ. Chtít naplnit zákon bez Ježíše není možné. On ztělesňuje to, oč v celém zákoně od Gn po Mal jde. A naplňuje tyto požadavky.

2. Vyšší spravedlnost

Ale nejde jen o to zákon správně chápat a rozumět tomu, jaký k němu má Ježíš postoj a co to znamená, že ho neruší, ale naplňuje. Ježíš ten náš oddíl zakončuje šokujícím výrokem. *Pravím vám... (v.20)* Kdo chce vejít do nebeského království, musí být spravedlivý. Spravedlnost je stav a

jednání, které je zcela v souladu s Hospodinovými požadavky. Oddaně je poslouchá. A ta spravedlnost, kterou Ježíš požaduje, musí o mnoho přesahovat, být větší než spravedlnost farizeů. To je podmínka vstupu do království.

To je zarážející. Vždyť farizeové byli židovská morální elita. Byli známí tím, jak se velmi přísně a úzkostlivě snažili dodržovat zákon. Rozpracovali ho do 613 přikázání (248 příkazů a 365 zákazů). Byli to zásadoví a slušní lidé – a na své slušnosti si zakládali. Nešlo o to, že by slušnost jen předstírali. Když jim Ježíš vyčítá pokrytectví, jde o to, že při vší té své zaměřenosti na slušnost a spravedlnost myslí předně na sebe, na svůj pěkný morální profil. To je jejich cíl. Ne oslava Boha a láska k bližnímu, ale vlastní spravedlnost.

Když Ježíš říká, že naše spravedlnost musí být větší, musí přesahovat spravedlnost farizeů, je tedy asi zřejmé, že nejde o to, že by chtěl říct: farizeové mají 613 přikázání, vy jich budete mít 630. Ona spravedlnost farizeů tu reprezentuje vlastně tu nejvyšší a nejlepší spravedlnost, kterou je možné lidskými silami dosáhnout. Je to maximum, kterého může dosáhnout hříšný člověk. A to maximum je ale pro vstup do království naprosto nedostačující. Čili nejde o to, že si nyní máme stanovit jakýsi nový zákon či vylepšený křesťanský soubor předpisů toho, co je nutné. Že bychom byli lepší moralisté než farizeové... (to by nám, evangelikálům, celkem

šlo). Ale to není cesta. Neplatí čím víc zásad (a předsudků), tím vyšší spravedlnost. Ježíš tímto provokativním a šokujícím výrokem ukazuje, že (jak říká Jiří Mrázek) celou otázku spravedlnosti musíme zkrátka vzít za úplně jiný konec. Protože Ježíš požaduje pro vstup do Království víc, než čeho můžeme dosáhnout svými lidskými prostředky.

Tak nás Pán vlastně znovu přivádí na začátek celého svého kázání. A je to myšlenkový a emocionální pohyb, je to základní pohyb života víry, který se budeme muset naučit, protože až budeme číst další pasáže Kázání na hoře a další Ježíšovy výzvy, znovu a znovu budeme shledávat, že Jeho nárokům nedostojíme. Že nemáme spravedlnost, kterou požaduje. To je pokání. Když zjišťujeme a vyznáváme svou duchovní chudobu, svou duchovní nedostatečnost. To je paradox království. A v tom nacházíme pravou povahu Boží milosti. Je zcela nezasloužená. Je to dar chudým, kteří vidí svou prázdnotu. *Blahoslavení chudí duchem...*

3. Zdroj síly

Chudí duchem si zároveň uvědomují, že sílu k uskutečnění těch Ježíšových nároků potřebují hledat někde mimo svoje přirozené zdroje. Vždyť, jak uvidíme příště, v posledku nejde o vnější dodržování předpisů, ale o spravedlivé srdce. O vnitřní spravedlnost, která zahrnuje nejen naše jednání, ale i myšlenky a motivy.

Tím zdrojem síly, který potřebujeme, je Ježíš sám. Kristus a Jeho spravedlnost. Bůh poslal svého Syna, aby jako jeden z nás dokonale naplnil na našem místě spravedlnost, kterou zákon požadoval. A aby místo nás nesl odsouzení, které nám patřilo pro náš hřích. Na kříži dal svůj život jako oběť smíření za naše hříchy. Když v Krista uvěříme, když se s ním vírou sjednotíme, Bůh nás ospravedlňuje, přijímá jako spravedlivé. To je evangelium, jak je vyjádřil apoštol Pavel v Ř 3,21-26. Bůh počítá Ježíšovu dokonalou spravedlnost za naši vlastní. Sami nemáme nic, nemáme se čím chlubit. Ale Ježíš se nám stal vším, co potřebujeme – 1K 1,30.

A ten, kdo uvěří, pak dostává nové srdce. To je další SZ zaslíbení, které Ježíš naplňuje – Jr 31,33: *Svůj zákon jim dám do nitra, vepíšu jim jej do srdce.* Z tohoto nového, znovuzrozeného srdce, ve kterém přebývá Duch svatý, pak roste a pramení naše poslušnost Bohu. Duch svatý v nás pak působí svou mocnou silou, když se mu poddáváme a dáváme se jím vést, mění nás, posvěcuje, takže se stáváme podobnější Ježíši. To je to, k čemu nás Ježíš volá a zve.

Jak už jsme slyšeli minule, jsme solí země. To dnešní slovo opět ukazuje směr. A vzbuzuje touhu. Touhu po tom, aby Ježíšovo království rostlo v nás a skrze nás. Zkusme si představit: Jak by vypadal náš život, kdybychom o Ježíšovu spravedlnost usilovali víc? Jak by mohla vypadat naše

manželství a rodiny? Jak by mohly dopadnout volby v naší zemi, kdyby volilo víc lidí, co usilují o spravedlnost? Jak by se prosazovalo právo, kdyby rozhodovala spravedlnost, a ne zájmy mocných a všemožné kamaráčcoftý, kde se vše zamete pod koberec? Jak by se mohla změnit i naše situace v epidemii, kdybychom přestali dělat věci tak, aby to hlavně vypadalo, že je zvládáme. Kdybychom si připustili k srdci pravdu a přestali naslouchat falešným hlasům, které nás chlácholí, abychom bez obav a bez ohledů na druhé sobecky žili jako dřív? Pojdme to změnit. Změna začíná u každého z nás. *Nebude-li vaše spravedlnost... Ale také: Blaze těm, kdo hladovějí... Amen.*